

Alþingi
Erindi nr. P 122/1143
komudagur 12.3.1998

Alþingi – nefndadeild
b.t. Áslaugar Árnadóttur
Þórshamri
150 Reykjavík

Det Islandske Advokatsamfund
The Icelandic Bar Association

Reykjavík, 11. mars 1998

Til allsherjarnefndar.

Efni: Lögmannafrumvarpið.

Samkvæmt umtali á fundi fulltrúa L.M.F.Í. með allsherjarnefnd um daginn sendi ég með bréfi þessu lagaákvæði frá Norðurlöndunum um eignarhald á lögmannastofum, þ.e. hverjir megi eiga og reka lögmannastofur. Eins og sjá má er meginreglan sú að öðrum en lögmonnum (eða félögum í eigu lögmannna) óheimilt að eiga og reka lögmannastofur.

Ég hef fjallað um þetta og skyld efni í grein í Lögmannablaðinu (2. tbl. 1996) fyrir tveimur árum. Læt ég ljósrít greinarinnar fylgja með til skýringar þeim sjónarmiðum, sem að baki búa.

Virðingarfyllt

Marteinn Másson, framkv.stj.

derrettet om spørgsmål af almindelig karakter vedrørende politiets virksomhed i kredsen og politikredsens organisation. Efter anmodning af et medlem giver politimesteren (politidirektøren) endvidere nævnet oplysning om andre spørgsmål vedrørende politiets virksomhed og politikredsens organisation.

□ Stk 2. Ethvert medlem af nævnet kan forlange, at spørgsmål af fælles interesse for politiet og kommunalbestyrelserne i politikredsen tages op til drøftelse i nævnet.

□ Stk 3. Nævnet kan afgive udtalelse om spørgsmål vedrørende politikredsens almindelige organisation.

□ Stk 4. Nævnet kan henstille til politimesteren (politidirektøren), at politiet for et begrænset tidsrum særligt skal lægge vægt på løsningen af bestemte opgaver med hensyn til opretholdelsen af sikkerhed, fred og orden i politikredsen.

□ Stk 5. Nævnet skal virke for, at der gives befolkningen i kredsen oplysning om politiets virksomhed.(428)

□ Stk 6. Justitsministeren fastsætter nærmere regler(429) om nævnenes virksomhed, om valg af politipersonalets medlemmer samt om omfanget af politimesterens (politidirektørens) oplysningspligt over for nævnet.

■ § 115 b.(430) Politiet kan videregive oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold til andre myndigheder, hvis videregivelsen må anses for nødvendig af hensyn til det kriminalitetsforebyggende samarbejde.

□ Stk 2. I samme omfang som nævnt i stk 1 kan(431) en myndighed videregive oplysninger om enkeltpersoner til politiet og andre myndigheder, som indgår i det kriminalitetsforebyggende samarbejde. Oplysningerne må i forbindelse med det kriminalitetsforebyggende samarbejde ikke videre gives med henblik på efterforskning af straffesager.(432)

□ Stk 3. Inddrages selvejende institutioner, der løser opgaver for det offentlige inden for social- og undervisningsområdet, i det kriminalitetsforebyggende samarbejde, kan der i samme omfang som nævnt i stk 1 og 2 udveksles oplysninger mellem myndighederne og institutionerne.

□ Stk 4. De myndigheder og institutioner, der indgår i et kriminalitetsforebyggende samarbejde, er ikke forpligtet til at videregive oplysninger efter stk 1-3.

■ § 116.(433) Fra den 1. april 1938 udreder staten for de på dette tidspunkt fast ansatte kommunale polititjenestemænd lønninger i overensstemmelse med reglerne i lov nr 98 af 31. marts 1931 om statens tjenestemænd, jf lov nr 165 af 18. maj 1937 indeholdende ændringer i og tilføjelser til denne lov.(434)

□ Stk 2. Fra samme tidspunkt overtager staten udgifterne ved politiets uniformering og øvrige udrustning. De af kommunerne til politiets udelukkende brug anskaffede udrustningsgenstande, derunder også befordringsmidler, overgår til staten uden vederlag.

□ Stk 3. De kommunale polititjenestemænd, der ikke måtte søge overgang til statens tjeneste, forretter polititjeneste på samme vilkår som hidtil. Ændringer, der i tiden efter den 1. januar 1936 måtte være foretaget i kommunale regler med hensyn til tjenesteordning, lønning og pension etc, kommer herved ikke i betragtning; dog kan justitsministeren efter forhandling med finansministeren, hvis omstændighederne i særlige tilfælde taler derfor, bestemme, at ændringer i disse vilkår, som måtte være sket mellem fornævnte dato og 1. april 1938, bringes i anvendelse.

□ Stk 4. Der udfærdiges af justitsministeren nyt ansættelsesbrev for disse tjenestemænd, der, hvor kommunale regler ikke i medfør af stk 3 kommer til anvendelse, er underkastet de i lov om statens tjenestemænd indeholdte almindelige bestemmelser, derunder dens disciplinærregler.

□ Stk 5. I sager vedrørende tvistigheder om de foranførte forhold skal af politimesteren (politidirektøren) indhentes erklæring fra politirådet, hvor sådant er oprettet, forinden de forelægges justitsministeren til afgørelse.

□ Stk 6. De fornævnte tjenestemænd kan indtil 1. april 1943 søge overgang til statstjenestemandstillinger inden for politiet, i hvilke tilfælde reglerne i §§ 315 og 831 i lov om statens tjenestemænd kommer til anvendelse.

□ Stk 7. Ansættelse på de hidtil for det kommunale politi gældende vilkår, herunder oprykning til højere lønnet stilling, kan efter 1. april 1938 ikke finde sted.

■ § 117.(435) Staten overtager fra den 1. april 1938 pensioneringen af samtlige på dette tidspunkt fast ansatte kommunale polititjenestemænd.

□ Stk 2. Den pensionsbyrde, som en kommune har pådraget sig over for de polititjenestemænd, som i henhold til § 116 overgår til statens tjeneste eller kunne være overgået hertil, opgøres efter de af Statsanstalten for Livsforsikring anvendte regler for pensionsbyrdes beregning. Det beløb, som derved udkommer, afdrages til staten i løbet af 25 år, og den til enhver tid resterende kapital forrentes med 4 pct p.a.

□ Stk 3. Såfremt tjenestemandens adgang til pension fra vedkommende kommune har været sikret ved oprettelse af en pensionsforsikring, overføres, såfremt dette af justitsministeren efter forhandling med finansministeren skønnes hensigtsmæssigt, og kommunen samtykker deri, pensionsforsikringen til staten, og dens værdi efter opgørelse af Statsanstalten for Livsforsikring fradrages i det beløb, som kommunen efter foranstående regler skal refundere staten.

□ Stk 4. Dersom der i vedkommende kommunale vedtægt er tillagt tjenestemanden ret til ved udtrædelse af kommunens tjeneste at erholde de af ham udredede pensionsbidrag tilbagebetalt, bortfalder denne ret ved hans overgang til statens tjeneste.

□ Stk 5. Hvis tjenestemandens pension fra kommunen er sikret ved pensionsforsikring, er hans adgang til pension fra staten betinget af, at pensionsforsikringen overføres til staten, eller at hans andel i forsikringens tilbagekøbsværdi overføres til kommunen, jf lov om statens tjenestemænd § 315, stk 1.(436)

■ § 118.(437) Grænsegendarmeriet(438) yder politiet bistand efter regler, der fastsættes efter forhandling mellem justitsministeren og finansministeren.

□ Stk 2. Sognefogeder, sandemænd(439) og lignende bestillingsmænd(440) bistår politiet efter de hidtil gældende regler.

SJETTE AFSNIT.(441) ADVOKATER(442)

Kap 12. Beskikkelse som advokat

Udøvelse af advokatvirksomhed

■ § 119. Advokater beskikkes af justitsministeren.

(427) Indsat ved L 1973 325 og ændret ved L 1981 270 samt L 1995 393.

(428) Jf FT 1972-73 tillæg A 4807.

(429) Jf bkg 1995 1182 mv. (se noten ad § 115, stk 1).

(430) Indsat ved L 1990 403.

Bestemmelsens formål er at skabe et klarere retsgrundlag for det kriminalitetsforebyggende SSP-samarbejde, jf herom vejl 1990 163. (Jf også Eva Smith i JUR 1991 403.

(431) Der er ikke pligt hertil, jf stk 4.

(432) Under folketingsbehandlingen blev det stærkt understøget, at SSP-arbejdet hviler på frivillighedens grundlag, og at videregivelse af oplysninger om bestemte børn og unges forhold uden samtykke klart vil have undtagelsens karakter. I særlige tilfælde, hvor forældrene er ude af stand til at varetage barnets interesser, kan der blive tale om videregivelse af oplysninger uden samtykke. I øvrigt gælder det til tilfælde, hvor det ved SSP-samarbejdet viser sig, at der er tale om børn og unge, der er alvorligt truet af kriminalitet.

(433) Bestemmelsen er ikke til hinder for, at de kommunale medarbejdere mv uden for SSP-samarbejdets rammer som hidtil kan anmelde strafbare forhold til politiet.

(434) Som affattet ved L 1937 166.

(435) Se nu tjenestemandsløven, tjenestemandspensionsloven og tjenestemandslønningsloven.

(436) Som affattet ved L 1937 166.

(437) Se lov om tjenestemandspension.

(438) Som affattet ved L 1937 166.

(439) Nu toldgrænsekorpset.

(439) Dvs sognefogeder på Bornholm, se dog næste note.

(440) Fraset på nogle mindre øer - jf nærmere Kommenteret Retsplejelov I note 5 ad § 118 - blev sognefogedembederne nedlagt i forbindelse med L 1973 325; jf FT 1972-73 tillæg A 4804 og bet 1971 605 s 39.

Om sognefogedernes løn se L 1932 50 som ændret ved L 1937 166 § 8 og L 1969 207 § 4; jf cirk 1969 202. - Om beskikkelse se forordn 1791-11-11.

(441) Som affattet ved L 1982 277. - Jf FT 1981-82, tillæg A sp 3759 og tillæg B sp 1069. Lovændringen bygger på bet 1979 871 vedrørende revision af retsplejelovens afsnit om advokater.

Jf Gomard: Civilprocessen, 3. udg s 130 ff, Axel H Pedersen: Indledning til advokatgerningen I-II, 1962-63, A Vinding Kruse: Advokatansvaret, (6. udg) 1990, Axel H Pedersen: Det danske advokatsamfund 1919-1969, 1969, »Retsplejeloven 50 år«, s 323 ff og 335 ff og Jørgen Hansen: Advokatgerningen som liberalt erhverv, 1986.

(442) Ved L 1958 125 blev lovens tidligere betegnelse »sagfører« - i forbindelse med de nye regler om mødeberettigelse - ændret til advokat.

En højesteretssagfører, overretssagfører, landsretssagfører eller sagfører ved underret (underretssagfører) har ret til fortsat at benytte sin nuværende titel, men kan endvidere anvende betegnelsen advokat enten i forbindelse med eller i stedet for den nævnte titel. Se U 1963 123 H (en landsretssagfører med møderet for Højesteret var uberettiget til at betegne sig som »Advokat for Højesteret«. - Ministeriet havde under sagen erklæret sig enig i, at han var

□ Stk 2. Ret til at få beskikkelse(443) som advokat har enhver, der
1) er myndig og ikke under lavværgemål,(444)
2) ikke har anmeldt betalingsstandsning og ikke er under konkurs,(445)

3) har bestået juridisk kandidateksamen(446) og
4) i mindst 3 år har været i praktisk juridisk virksomhed, jf stk 3-5.

□ Stk 3. Den i stk 2, nr 4, nævnte virksomhed består i deltagelse i almindelig advokatvirksomhed, herunder behandling af retssager, som autoriseret fuldmægtig(447) hos en advokat, der udøver advokatvirksomhed,(448) eller i arbejde i en juridisk stilling ved domstolene, anklagemyndigheden eller politiet,(449) hvori behandling af retssager indgår som en væsentlig del.

□ Stk 4. Justitsministeren kan træffe afgørelse eller fastsætte regler om, at virksomhed i andre juridiske stillinger end dem, der er nævnt i stk 3, helt eller delvis kan medregnes i den tid, der er nævnt i stk 2, nr 4, dog med højst 2 år.(450)

□ Stk 5. Justitsministeren kan endvidere i særlige tilfælde meddele advokatbeskikkelse til personer, som har udøvet en praktisk juridisk virksomhed, der fuldt ud kan ligestilles med den, der er nævnt i stk 3.

□ Stk 6. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at gennemførelsen af en teoretisk efteruddannelse på områder af særlig betydning for advokater er en betingelse for at få beskikkelse som advokat,(451) Advokatsamfundet forestår uddannelsen. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om uddannelsens indhold, dens tilrettelæggelse og om betaling herfor. Justitsministeren kan i særlige tilfælde fritage for kravet om efteruddannelse.

■ § 120. Personer, der ikke har fået beskikkelse som advokat, og personer, der er udelukket fra at udøve advokatvirksomhed, eller hvis ret hertil er ophørt i medfør af denne lov, må ikke betegne sig som advokat eller benytte en anden betegnelse, der er egnet til forveksling hermed.(452) En advokat, der har deponeret sin beskikkelse i Justitsministeriet,(453) må ikke betegne sig som advokat i forbindelse med forretningsforhold.

□ Stk 2. Overtrædelse af bestemmelserne i stk 1 straffes med bøde, medmindre højere straf er forskyldt efter anden lovgivning.(454)

■ § 121.(455) Beskikkelse kan nægtes den, der er dømt for strafbart

berettiget til at betegne sig som »Advokat, Møderet for Højesteret«. Jf Gomard: Civilprocessen 3. udg s 130 ff og A Vinding Kruse: Advokatansvaret (5. udg, 1985).

(443) Også kaldet bestalling. Jf §§ 332, stk 1, nr 2, 336 og 731-733. Beskikkelse kan kun meddeles en person; se derimod om advokatvirksomheder § 124.

(444) Nr 1 ændres ved L 1995 389, jf *-noten.

(445) At vedkommende tidligere har været ude af rådighed over sit bo, hindrer ikke advokatbeskikkelse, cfr derimod § 137, jf § 140, stk 2 og 3, om det tilfælde at en person efter at være blevet advokat kommer under konkurs eller anmelder betalingsstandsning.

(446) Jf hkg 1994 698 om uddannelser i jura på universiteterne.

(447) For at halvdagsfuldmagter overhovedt kan komme i betragtning gælder som minimumskrav 4 timers fast kontortid daglig hos den advokat, der har meddelt fuldmagten og 4 års halvdagsfuldmægtiguddannelse for at få beskikkelse.

(448) Om advokater i en koncerns juridiske afdeling se Adv 1977 110. Jf også U 1989 591 samt § 124, stk 1, 3. pkt.

(449) Jf herved dog §§ 122, stk 1, og 123.

(450) Ved afgørelsen skal der ifølge motiverne lægges vægt på, om stillingen indebærer, at vedkommende får erfaringer og kundskaber af en sådan art, at de vil kunne være til gavn i en senere virksomhed som advokat. Der bør ikke stilles for restriktive krav til stillinger, der medregnes i den samlede uddannelsesperiode med kortere tid. Således anses det for rimeligt, at f.eks stillinger som juridiske sagsbehandlere i centraladministration eller i kommunerne kan medregnes med indtil 1 år i den praktiske uddannelse. For at en virksomhed skal kunne medregnes med 2 år, må det forventes krævet, at stillingen er særligt egnet til at give den vordende advokat kundskaber, der er behov for at besidde netop som advokat. Volontørtid og virksomhed som værnepligtig auditørmedhjælper kan ikke medregnes.

Ved afgørelsen af, hvor lang tid i en bestemt virksomhed der skal kunne medregnes i de 3 år, vil der generelt kunne tages hensyn til, hvor lang tid denne virksomhed har været.

(451) Regler om efteruddannelse er endnu ikke blevet fastsat.

(452) Jf lov om ydelse af juridisk bistand og om inkasso- og detektivvirksomhed. - Jf U 1931 607. - Se også noter ad § 131.

(453) Jf § 141. Advokater med deponeret beskikkelse kan efter justitsministeriets opfattelse ikke optages i telefonbogen under rubrikken advokater. En advokat med deponeret beskikkelse, der havde medvirket ved en ejendomshandel og betegnet sig som advokat i denne forbindelse, blev ansat omfattet af advokatvedtægten § 3, stk 2, sidste pkt, og tildeltes en advarsel, jf Adv 1960 101.

(454) Jf strfl § 131.

forhold, såfremt forholdet begrundes en nærliggende fare for misbrug af adgangen til at udøve advokatvirksomhed eller gør den pågældende uværdig til den agtelse og tillid, der må kræves til udøvelse af advokatvirksomhed.(456) Straffelovens § 78, stk 3, gælder tilsvarende.(457)

□ Stk 2. Beskikkelse kan endvidere nægtes den, der i stilling eller erhverv har udvist en sådan adfærd, at der er grund til at antage, at den pågældende ikke vil udøve advokatvirksomhed på forsvarlig måde.(458)

□ Stk 3. Beskikkelse kan endvidere nægtes den, der har betydelig forfalden gæld til det offentlige, hvorved forstås beløb i størrelsesordenen 50.000 kr eller derover.(459)

□ Stk 4. Afslår justitsministeren i medfør af stk 2 og 3 at meddele en person advokatbeskikkelse, kan den pågældende forlange spørgsmålet indbragt for landsretten. Sagen anlægges af justitsministeren i den borgerlige retsplejes former. Godkender retten justitsministerens afgørelse, kan spørgsmålet først på ny indbringes for retten efter 2 års forløb.

■ § 122. Udøvelse(460) af advokatvirksomhed kan ikke forenes med en juridisk stilling ved domstolene, anklagemyndigheden eller politiet,(461) jf dog bestemmelsen i § 105.

□ Stk 2. Udøvelse af advokatvirksomhed kan i øvrigt ikke forenes med nogen stilling i det offentlige tjeneste,(462) medmindre justitsministeren i særlige tilfælde gør undtagelse herfra.

□ Stk 3. Justitsministeren kan tillade, at en advokat, der efter stk 1 eller stk 2 ikke kan udøve advokatvirksomhed, udfører en retssag.

■ § 123. Enkeltmandsvirksomhed som advokat må kun udøves af en advokat, der i mindst et år enten har været i virksomhed som autoriseret fuldmægtig hos en advokat eller som advokat har været ansat hos eller virket i fællesskab med en anden advokat.(463)

□ Stk 2. To eller flere advokater må ikke udøve advokatvirksomhed i fællesskab, hvis ingen af dem opfylder den i stk 1 nævnte betingelse.

□ Stk 3. Justitsministeren kan i særlige tilfælde gøre undtagelse fra bestemmelserne i stk 1 og 2.(464)

■ § 124.(465) Advokatvirksomhed må ud over i enkeltmandsvirksomhed eller i et fællesskab af advokater kun udøves af et advokatselskab, der drives i aktie- eller anpartsselskabsform.(466)

(455) Som ændret ved L 1991 936.

(456) Jf om frakendelse § 138.

(457) Ifølge strfl § 78, stk 3, skal et afslag på begæring indbringes for retten; jf også strfl § 59, stk 3.

(458) Bestemmelsen tager navnlig sigte på handlinger, der ikke har medført strafferetlig tiltale, men hvor den pågældende f.eks, er afskediget fra en stilling på grund af uredelighed eller i anden virksomhed på grov måde har tilsidesat hensynet til sine kunder.

(459) Sigtet med bestemmelsen er at forebygge stiftelse af betydelig offentlig gæld. Det er forudsat, at den enkelte person, der har en betydelig gæld til det offentlige, skal have vurderet sine forhold individuelt, og at den enkelte selv har mulighed for at forhindre, at region om nægtelse/afslag af autorisation bringes i anvendelse ved at indgå en afviklingsaftale med de myndigheder, der har et økonomisk krav på vedkommende. Har en person alligevel fået frataget sin autorisation, kan den enkelte ved at bringe det økonomiske mellemværende med det offentlige ud af verden igen opnå autorisation. - Jf herom C Østrup i Adv 1992 70.

(460) Cfr § 141 om deponering.

(461) Bestemmelsen er ikke til hinder for hver ved domstolene og politiet i tilfælde, hvor det følger af lovgivningen, at hvervet skal udøves af en advokat, jf således § 1 a, stk 3, og § 115, stk 4.

(462) Bestemmelsen omfatter ikke alene tjenestemænd i statens tjeneste, men også overenskomstsatte. Endvidere omfatter bestemmelsen alle, der er ansat i kommunernes tjeneste eller i særlige forvaltningsenheder som f.eks Danmarks Nationalbank, Overformyndieret, Statsanstalten for Livsforsikring mv. . . jf cirkskr 1965 97. - Jf Adv 1960 29 om cirk 1960-01-06.

(463) Jf herved § 119, stk 3 og 4.

(464) Bestemmelsen tænkes navnlig anvendt i tilfælde, hvor den pågældende gennem udøvelsen af sin hidtidige beskæftigelse har været i nær forbindelse med praktisk advokatvirksomhed på en sådan måde, at den pågældende må antages at have opnået det fornødne kendskab hertil.

(465) Som affattet ved L 1990 403. - Se herom J Boe i Adv 1990 389 ff.

(466) Selskabet kan ikke som sådant opnå beskikkelse som advokat og vil derfor f.eks ikke kunne optræde som advokat for en klient. Der kan ikke anvendes andre selskabsformer f.eks et kommanditistelskab som rammen for en advokatvirksomhed. Advokatvirksomhed som et interessentskab, hvor samtlige deltagende interessenter arbejder som advokater i virksomheden, berøres ikke af ændringen. Om erfaringer fra advokatselskaber se J Korsø Jensen i Adv 1991 131-136. I Justitia 1995 2 gennemgår Jens Danielsen forholdet mellem § 124 og reglerne i aktie- og anpartsselskabslovgivningen.

Et
so
»a
da
ga
me
□
hæ
op
□
ku

del
□
sty
vir
sk
aki
□
ad
af
dø
□
lov
ell
□
fas
for
□
ska
sor
-
eft
sær
ell
gig
anj
stif
195
(46
udv
mv
sels
De
bis
fej
sáv
son
klic
hæl
(46
adv
ej
(46
sels
rels
ber
J P
(47
(47
sags
plig
til a
(47
Se o
adv
Ped
50 å
ff. -
var
bed
hon
(47
og l
(47
(19
H F
(sal
eft
ville
blev
med

Et advokatselskab må alene have til formål at drive advokatvirksomhed og er pligtig og eneberettiget til i navnet at benytte ordene »advokataktieselskab« eller »advokatanpartsselskab« eller deraf dannede forkortelser. Uanset 1. og 2. pkt må foreninger, interesseorganisationer og lignende som mandater udføre retssager for deres medlemmer inden for foreningens interesseområde.

□ Stk 2. En advokat, der udfører virksomhed i et advokatselskab, hæfter personligt sammen med selskabet for ethvert krav, der er opstået som følge af udvokatens bistand til en klient.(467)

□ Stk 3. Aktier eller anpartar i et advokatselskab må, jf dog stk 5, kun ejes af (468)

1) advokater, der aktivt driver advokatvirksomhed i selskabet, i dets moderselskab eller dets datterselskab, eller

2) et andet advokatselskab.

□ Stk 4. Bestyrelsesmedlemmer, bortset fra medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer, i et advokatselskab skal aktivt drive advokatvirksomhed i selskabet eller i dets moderselskab eller dets datterselskab.(469) Medlemmer af direktionen i et advokatselskab skal aktivt drive advokatvirksomhed i selskabet.

□ Stk 5. Justitsministeren fastsætter nærmere regler for udøvelse af advokatvirksomhed i selskabsform, herunder regler om afhændelse af en aktie eller anpart i tilfælde af en aktionærs eller anpartshavers dødsfald eller deponering af beskikkelse.(470)

□ Stk 6. Medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning, straffes med bøde den, der overtræder reglerne i stk 1, 3 eller 4.

□ Stk 7. I forskrifter, der udstedes i medfør af stk 5, kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelserne i forskrifterne.

□ Stk 8. For overtrædelser, der begås af aktieselskaber, anpartsselskaber, andelselskaber eller lignende, kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar.

Efter denne gennemgang konkluderes, at advokatselskabet er en særegen selskabstype, som ikke kan karakteriseres som et aktie- eller anpartsselskab, særligt pga princippet om advokaters uafhængighed og de retlige overvejelser, som ikke behandles i aktie- og anpartsselskabslovgivningen. - Om skattemæssige overvejelser ved stiftelse af advokatselskaber se Jens Laursen og Jesper Lett i Adv 1991 137-141.

(467) Dette gælder enhver forpligtelse og ethvert ansvar, der udspringer af den pågældende advokats rådgivning og sagsførelse mv, uanset om aftalen formelt er indgået mellem klienten og selskabet. Derudover hæfter advokatselskabet i overensstemmelse med reglerne i selskabslovgivningen med sin formue for kravet. Den enkelte advokat er derfor personligt fuldt ansvarlig for den bistand, han yder. Den klient, som har lidt et tab som følge af f.eks fejlagtig rådgivning, vil herefter kunne rette sit erstatningskrav såvel mod det advokatselskab, som klienten har kontraheret med, som mod den eller de advokater, der har behandlet sagen og ydet klienten rådgivning. De øvrige ejere af selskabet vil derimod ikke hæfte personligt, men alene med deres indskud i selskabet.

(468) Efter bestemmelsen er det således kun bestallingshavende advokater, der aktivt driver advokatvirksomhed, som gennem ejerskab kan øve indflydelse på driften af et advokatselskab.

(469) Disse begrænsninger medfører ingen ændring i forhold til selskabslovens regler om medarbejders adgang til at vælge bestyrelsesmedlemmer. Om enkeltmandsvirksomheder som aktieselskaber, P B Henriksen i Adv 1991 9, N Fisch-Thomsen i Adv 1991 9 f og J P Andersen i Adv 1991 47.

(470) Jf bkg 1990 824 om advokatselskaber, jf herved Adv 1991 143.

(471) Jf §§ 336 og 733 om udførelse af beneficerede og offentlige sager og Victor Hansen: Retsplejen ved Højesteret s 34. - Jf § 128 om pligt for advokater, der er antaget til udførelse af beneficerede sager, til at yde ubemidlede personer retshjælp.

(472) Jf kap 15 b.

Se de af advokatrådet i 1967 vedtagne vejledende »Regler for god advokatskik og kollegialitet« med senere ændringer; jf Axel H Pedersen, Advokatgængerne 1 s 39 ff og samme i »Retsplejeloven 50 år« s 335 ff og samme, Det danske Advokatsamfund (1969) s 189 ff. - U 1988 699 H (grundløs politianmeldelse i et foreningsforhold var i strid med god advokatskik). Jf U 1993 8 H (om grundløs bedragerianmeldelse). U 1993 465 H (bøde i anledning af nogle honorarkrav). U 1995 88 (interessekonflikter ved valg som kurator). (473) Jf §§ 129, jf 739, 147 b ff, 151, 321, 327 og 329, jf 324-325, 1011 og 1015.

(474) Om advokatsalærer, se Axel H Pedersen: Sagførersalærer (1958), H Stakemann og Spang-Hanssen: Advokatsalærer (1986) og H Bekkevoold i Adv 1992 299 ff. - U 1958 543 H og U 1959 119 H (salærerne fandtes ikke ubillige) samt U 1974 161 H (salær, som efter Advokatrådets udtalelse uht sagens særlige omstændigheder ville andrage 80-85.000 kr, men af advokaten var ansat til 100.000 kr, blev ikke anset for ubillig, uanset at salærfastsættelsen burde ske med udgangspunkt i de vejledende proceduretakster, idet det

■ § 125. En advokat er kun i de tilfælde, hvor loven indeholder særlige bestemmelser(471) derom, forpligtet til at påtage sig udførelsen af en retssag.

■ § 126. En advokat skal udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik.(472) Advokaten skal herunder udføre sit hverv grundigt, samvittighedsfuldt og i overensstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klienternes tarv tilsiger.(473) Sagerne skal fremmes med fornøden hurtighed.

□ Stk 2. En advokat må ikke kræve højere vederlag for sit arbejde, end hvad der kan anses for rimeligt.(474)

□ Stk 3. En advokat må ikke uden for sin advokatvirksomhed i forretningsforhold eller i andre forhold af økonomisk art udvise en adfærd, der er uværdig for en advokat.(475)

■ § 127. Advokatsamfundet udarbejder regler om advokaters pligter med hensyn til behandlingen af betroede midler,(476) sikkerhed mod økonomisk ansvar, som kan pådrages under udøvelse af advokatvirksomhed,(477) og meddelelse af alle fornødne regnskabsmæssige og økonomiske oplysninger til advokatsamfundet samt regler om iværksættelse af de fornødne kontrolforanstaltninger. Reglerne skal godkendes af justitsministeren.

■ § 127 a.(478) §§ 125-127 gælder også for advokatselskaber.

■ § 128.(479) Advokater,(480) der er antaget til at udføre sager for parter, der har fri proces,(481) skal yde retshjælp til personer, der opfylder de økonomiske betingelser, som fastsættes i medfør af § 330, stk 3.

□ Stk 2. Advokater, der ikke er omfattet af stk 1, kan ved anmeldelse til den myndighed, som justitsministeren bestemmer,(482) påtage sig en tilsvarende forpligtelse.

□ Stk 3. Justitsministeren fastsætter regler(483) om ydelse af retshjælp, herunder om omfanget af advokaternes forpligtelse, om, hvilke sagsområder retshjælpen skal omfatte, og om, hvem der skal være berettiget til retshjælp.

udtaltes, at arbejdets omfang måtte tages i betragtning). Cfr U 1964 796 H.

Advokatsamfundet har vedtaget en række salærtakster for de væsentligste områder af advokatgerningen.

Om salærklager se kap 15 a.

Særlige forskrifter indeholdes i §§ 107 (anklagerens salær), 312, stk 2 (modpartens pligt til at erstatte udgifter til advokatsalær), 332 (fri proces), 336 c (salær til den af retten beskikkede advokat), 343, stk 3 (salær for møde ved vidneførelse o lign) 451 (ægteskabssager), 456 n (faderskabssager), 464, stk 2 (umyndiggørelsessager) 474 (frihedsberøvelsessager), 475 h (prøvelse af adoption uden samtykke), 503 (fogedsager), 558 og 582 (møde- og rekvirentsalær mv under auktionssager), 741 (offentlige forsvarers salærer), 741 e, jf 741 a (beskikkede advokater for forurettede i sædelighedssager), 995 a (beskikkede advokater for forurettede i straffesager ved opgørelsen af erstatningskravet) og 1007 (valgt forsvarers salær).

(475) Se U 1988 699 H, der henfører et forhold til § 126, stk 1 (ref i noten ad § 126, stk 1, l. pkt).

(476) Jf vedtægt om advokaters pligter med hensyn til behandlingen af betroede midler, bkg 1984 286 som ændret ved bkg 1985 419, bkg 1990 841, bkg 1992 1113 og bkg 1995 882 (vedtægten er optrykt som bilag 2 til bkg 1995 882). - Jf Axel H Pedersen, Indledning til advokatgerningen II s 192 ff.

(477) Jf vedtægt for Det danske Advokatsamfund, bkg 1983 285, som ændret ved bkg 1987 458, bkg 1989 923, bkg 1992 1115, bkg 1993 806 og bkg 1995 881 (vedtægten er optrykt som bilag 2 til bkg 1992 1115).

(478) Indsat ved L 1990 403.

(479) Som ændret ved L 1988 420.

Jf bet 1987 1113 om advokatretshjælp, fri proces og retshjælpsforsikring mv, især s 61 ff. Jf F C Schydt: Fri proces og retshjælp (1992) s 313 ff. Jf også J Lokdam i Lov & Ret 1992 nr 8 s 29 ff.

(480) Retshjælp skal ifølge Justitsmin ydes af advokaten personligt og kun undtagelsesvis af en anden advokat eller advokatfuldmægtig, jf herimod J Lokdam i Adv 1991 257.

(481) Jf § 336. Jf også bkg 1995 993 om fri proces.

(482) Byretspræsidenten, den administrerende dommer eller civildommeren, jf bkg 1995 946 § 11.

(483) Jf bkg 1995 946 §§ 6 og 7 om offentlig retshjælp ved advokater. Herudover har Advokatrådet i 1978 vedtaget sålydende Regler for Advokatsamfundets Retshjælp (»førstegangskonsultation«), jf Adv 1978 121 og 161 f:

§ 1. Ved ADVOKATSAMFUNDETS RETSHJÆLP forstås:

- Rådgivning i form af en konsultation og i forbindelse hermed en enkelt skriftlig henvendelse af sædvanlig art vedrørende
- person-, familie-, og arveretlige forhold, bortset fra de i retsplejelovens § 14, stk 3, nævnte anmeldelser og opgørelser i henhold til skifteloven, arveloven og arveafgiftsloven,
- erstatning uden for kontrakt,
- forsikringsforhold,
- ikke-erhvervsmæssige løserkøb eller ikke-erhvervsmæssige af-

A 1 LAG OM ADVOKATER

(Given i Helsingfors den 12 december 1958)

1 § Advokat är den, som i egenskap av medlem i landets allmänna advokatförening införts i advokatregistret.

Ovan avsedda förening benämnes i denna lag advokatföreningen.

- 2 § I advokatföreningens stadgar böra uppgivas:
- 1) föreningens namn;
 - 2) den kommun i landet, som är föreningens hemort;
 - 3) föreningens syfte;
 - 4) vilka avgifter medlem är skyldig att erlägga och huru de fastställas;
 - 5) huru föreningens styrelse sammansättes och för huru lång tid den väljes;
 - 6) när föreningens räkenskaper avslutas och huru granskningen av dem och av förvaltningen verkställs;
 - 7) på vilket sätt delegationen väljs och hur dess verksamhet i övrigt ordnas samt när ordinarie delegationsmöte hålls och, om flera ordinarie möten skall hållas, vilka ärenden som skall behandlas vid vart och ett av dem (28.2.1992/197);
 - 8) på vilket sätt meddelanden delges föreningens medlemmar (L 28.2.1992/197);
 - 9) hur de tillsynsbefogenheter och disciplinära befogenheter som innehas av föreningens styrelse och disciplinnämnden och som riktar sig mot föreningens medlemmar regleras (L 28.2.1992/197);
 - 10) huru den, som icke hör till föreningen, skall beredas rätt att medelst skiljemannaförfarande slita mellan honom och föreningsmedlem uppkommen tvist, som berör eller ansluter sig till medlemmens verksamhet som advokat; samt
 - 11) huru föreningens tillgångar böra användas, om föreningen upplöses eller förklaras upplöst.

Advokatföreningens stadgar och ändringar i dem fastställs av justitieministeriet. Ministeriets beslut skall publiceras i författningssamlingen (L 28.2.1992/197).

X → Advokatverksamhet får inte bedrivas i bolag med någon annan än en advokat, om inte advokatföreningens styrelse av särskilda skäl beviljar tillstånd. I ett aktiebolag får advokatverksamhet bedrivas endast med tillstånd av advokatföreningens styrelse och på de villkor som den bestämmer. Bolagsordningen för ett sådant aktiebolag får ändras endast med motsvarande tillstånd. En aktieägare i bolaget svarar solidariskt med bolaget för de förpliktelser som följer av de advokatuppdrag som han utför. Om ett advokatuppdrag utförs av någon annan än en aktieägare som är verksam som advokat i bolaget eller om det är oklart vem som utför uppdraget, svarar

varje aktieägare som är advokat solidariskt med bolaget för en dylik förpliktelse som har uppkommit medan han hade denna ställning i bolaget (L 28.12.1992/197).

Advokat skall hålla penningmedel och andra tillgångar, som tillhöra hans huvudmän, skilda från sina egna medel.

Angående advokats skyldighet att på förordnande av domstol verka såsom biträde eller ombud vid rättegång är särskilt stadgat.

5a §

(L 8.1.1993/31) Den som i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har rätt att bedriva advokatverksamhet skall, när han sköter ett uppdrag i Finland, använda den yrkesbeteckning som används i den medlemsstat som han kommer från, uttryckt på denna stats språk och med hänvisningar till den yrkesorganisation som han tillhör eller till den domstol vid vilken han får tjänstgöra. När en advokat utövar verksamhet i samband med att han företräder en klient vid någon domstol eller myndighet eller någon annan verksamhet, skall han utöver de regler för yrkesmässigt uppförande som gäller i Finland iakta de förpliktelser han har i den stat som han kommer från. Angående skyldigheten för advokatföreningens styrelse att övervaka i 1 mom. nämnda advokaters verksamhet i Finland gäller i tillämpliga delar vad som nedan stadgas om medlemmar av föreningen. Om beslut i vilket en advokat konstateras ha brutit mot god advokatsed skall styrelsen underrätta den behöriga myndigheten i den stat som advokaten kommer från.

6 §

Advokatföreningens styrelse skall tillse, att advokaterna, då de uppträda inför domstol eller annan myndighet samt även i sin övriga verksamhet, uppfylla sina förpliktelser. Advokat är skyldig att lämna styrelsen de uppgifter, som för denna tillsyn erfordras. Advokat bör även tillåta av styrelsen förordnad person att verkställa inspektion i hans byrå, då styrelsen finner det för tillsynen nödvändigt, samt härvid förete de handlingar, vilkas granskning inspektionen förutsätter. Styrelsemedlem och den, som verkstäl-

NOR.

Utskrift av domstolens lovtekst.

Lov om domstolene (domstoloven).

Bruk av basen forutsetter at du samtykker i betingelsene i brukeravtalen.

[SØK][OVERSIKT][FØRSTE][FORRIGE][NESTE]

III. Organisering av advokatvirksomhet.

§ 231. Advokatvirksomhet kan bare organiseres som enkeltmannsforetak som innehas av en advokat, eller som selskap i samsvar med paragrafen her, dersom ikke annet følger av lov. Med advokatvirksomhet menes virksomhet som en advokatbevilling gir innehaveren rett til å drive. Som advokatvirksomhet regnes likevel ikke slik virksomhet når virksomheten drives i medhold av annet enn advokatbevilling.

I selskaper som driver advokatvirksomhet, kan bare personer som utøver en vesentlig del av sin yrkesaktivitet i selskapets tjeneste, eie andeler eller inneha verv som styremedlem eller varamedlem til styret. For aksjeselskaper skal påtegning om dette påføres samtlige aksjebrev. Andeler i et selskap som driver advokatvirksomhet, kan dessuten eies av et annet selskap forutsatt at samtlige andeler i det eiende selskap eies av personer som utøver en vesentlig del av sin yrkesaktivitet i det eide selskapets tjeneste, og at det eiende selskapet oppfyller bestemmelsene i fjerde til sjette ledd.

For selskaper som driver advokatvirksomhet, skal firmaet inneholde ordet advokat.

Selskapet kan i tillegg til advokatvirksomhet bare drive virksomhet som har naturlig tilknytning til advokatvirksomheten.

Virksomhet som nevnt i første ledd annet punktum kan på selskapets vegne bare utøves av advokater. Slik virksomhet kan likevel utøves på selskapets vegne av en annen person dersom vedkommende har adgang til det i medhold av annet enn advokatbevilling og dessuten har stilt sikkerhet for det ansvar vedkommende kan pådra seg etter § 232 sjuende jf. annet ledd. Kongen gir nærmere forskrift om sikkerhetsstillelsen.

Dersom en person eller et selskap som eier en andel i et selskap som driver advokatvirksomhet, ikke lenger oppfyller vilkårene i annet ledd for å eie andeler, må andelen avhendes innen to år. Hvis forholdet ikke skyldes tap av advokatbevilling eller annen tilsvarende bevilling, kan andelen likevel beholdes like lenge som vedkommende har utøvd en vesentlig del av sin yrkesaktivitet i selskapets eller i det eide selskapets tjeneste. Dør en andelseier, kan vedkommendes arvinger eller gjenlevende ektefelle beholde andelen i inntil to år etter dødsfallet.

§ 232. Selskaper som driver advokatvirksomhet, skal utpeke en bestemt av selskapets advokater som ansvarlig for det enkelte oppdrag under advokatvirksomheten eller forskjellige bestemte advokater som ansvarlige for bestemte deler av oppdraget. Klienten skal meddeles hvilken advokat som er utpekt. Dersom en klient har henvendt seg til en bestemt advokat i selskapet, regnes denne som utpekt, hvis ikke klienten er meddelt at en annen advokat er utpekt som ansvarlig. Selskapet kan ikke instruere den utpekte advokaten om den faglige utførelsen av oppdraget.

Den utpekte advokat er solidarisk ansvarlig med selskapet for erstatningsansvar som selskapet pådrar seg i forbindelse med oppdraget. Foruten den utpekte advokaten er andre advokater i selskapet som selvstendig har pådratt selskapet erstatningsansvar i forbindelse med oppdraget,

solidarisk ansvarlig med selskapet.

Er klienten ikke meddelt hvilken advokat som er utpekt, og det heller ikke klart fremgår av forholdet hvilken advokat som er ansvarlig, er den advokaten som faktisk har utført oppdraget, solidarisk ansvarlig med selskapet.

Pådrar en advokatfullmektig selskapet erstatningsansvar under advokatvirksomheten, og er klienten ikke meddelt hvilken advokat som er utpekt, og fremgår det heller ikke klart av forholdet hvilken advokat som er ansvarlig, er de advokater fullmektigen er autorisert for, solidarisk ansvarlig med selskapet.

I ansvarlige selskaper kan det avtales at selskapsdeltakerne ikke skal ha deltakeransvar for erstatningsansvar som selskapet pådrar seg under advokatvirksomheten, når minst en av selskapets advokater er solidarisk ansvarlig med selskapet etter første til fjerde ledd. Selskapsloven § 2-4 tredje ledd gjelder tilsvarende.

For indre selskaper gjelder i paragrafen her bare første ledd fjerde punktum.

For selskaper der en som ikke er advokat utøver virksomhet som nevnt i § 231 første ledd annet punktum på selskapets vegne i samsvar med § 231 femte ledd, kan vedkommende utpekes som ansvarlig for oppdrag vedkommende har adgang til å utføre. I så fall gjelder bestemmelsene om advokater i paragrafen her unntatt tredje og fjerde ledd tilsvarende.

§ 233. Reglene i § 231 gjelder ikke:

- (a) Advokatvirksomhet som utøves av en ansatt advokat som i det vesentlige utfører oppdrag for sin arbeidsgiver eller for andre selskaper som tilhører samme konsern. For slik advokatvirksomhet skal det ikke utad gis inntrykk av at det utøves frittstående advokatvirksomhet.
- (b) Advokatvirksomhet som utøves av en advokat ansatt i en forening eller et lag når bistanden i det vesentlige ytes til medlemmene, og bistanden til andre enn medlemmer er av samme art som den bistanden som ytes til medlemmene.
- (c) Advokatvirksomhet som drives av stat eller kommune.

Reglene i § 232 første til fjerde ledd gjelder tilsvarende for advokatvirksomhet som drives av andre juridiske personer enn selskaper dersom ikke annet følger av paragrafen her tredje ledd første punktum.

For advokatvirksomhet som nevnt i første ledd bokstav a gjelder reglene i § 232 første til fjerde ledd bare for bistand som ytes til andre enn advokatens arbeidsgiver og selskaper som tilhører samme konsern. Reglene i § 232 femte til sjuende ledd gjelder ikke.

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet kan i særlige tilfeller tillate at advokatvirksomhet organiseres på andre måter enn nevnt i § 231 første ledd. Det kan stilles vilkår for tillatelsen.

[SØK][OVERSIKT][FØRSTE][FORRIGE][NESTE]

Sist oppdatert 2. mars 1998 av Lovdata

8 Kap. rättegångsbalken

Om advokater

1§ För riket skall finnas ett allmänt advokatsamfund. Stadgar för samfundet fastställas av regeringen.

Advokat är den som är ledamot av samfundet.

2§ Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som:

1. är svensk medborgare eller medborgare i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
2. har hemvist i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
3. har avlagt de kunskapsprov som är föreskrivna för behörighet till domarämbete,
4. har genomgått för advokatverksamhet erforderlig praktisk och teoretisk utbildning,
5. har gjort sig känd för redbarhet, och
6. även i övrigt bedöms lämplig att utöva advokatverksamhet.

Advokatsamfundets styrelse får i enskilda fall medge undantag från antagningskraven såvitt gäller första stycket 1 och 2. Detsamma gäller antagningskraven enligt första stycket 3 och 4 beträffande den som är auktoriserad som advokat i en annan stat i enlighet med där gällande bestämmelser.

Den som har genomgått en utbildning som krävs för att bli advokat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som i Sverige genomgått ett prov som visar att han har tillräckliga kunskaper om den svenska rättsordningen, skall anses uppfylla kraven enligt första stycket 3 och 4.

Den som har blivit auktoriserad som advokat i Danmark, Finland, Island eller Norge i enlighet med där gällande bestämmelser och som därefter under minst tre år på ett tillfredsställande sätt har tjänstgjort som biträdande jurist på advokatbyrå i Sverige skall anses uppfylla kraven enligt första stycket 3-6.

Den som är försatt i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7§ föräldrabalken får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3§ lagen (1985: 354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m.m. är förbjuden att utöva rådgivningsverksamhet.

Lagfaren domare i eller befattningshavare vid domstol eller allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot; inte heller den som annars är anställd i en stats eller kommuns tjänst eller hos någon annan enskild än advokat, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag. Vad som nu sagts gäller dock inte den som är anställd vid allmän advokatbyrå.

3§ Ansökan om inträde i advokatsamfundet prövas av dess styrelse.

4§ En advokat skall i sin verksamhet redbart och nitiskt utföra de uppdrag som anförtrotts honom och iaktta god advokatsed. I fråga om tystnadsplikt för advokat vid allmän advokatbyrå finns bestämmelser i 9 kap. 9§ sekretesslagen (1980:100). Annan advokat är skyldig att förtiga vad han får kännedom om i sin yrkesutövning när god advokatsed kräver detta.

I advokatverksamhet som bedrivs i bolagsform får endast advokat vara delägare eller bolagsman, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag.

En advokat är skyldig att hålla sina huvudmäns pengar och andra tillgångar avskilda från det som tillhör honom själv.

5§ Upph. g. Lag 1972 nr 430.

6§ Tillsyn över advokatväsendet utövas av advokatsamfundets styrelse och disciplinnämnd, vilka har att tillse att en advokat vid utförande av talan inför domstol och i sin övriga verksamhet fyller de plikter som åvilar honom. Frågor om disciplinära ingripanden mot advokater enligt 7§ första-fjärde stycket prövas av disciplinnämnden och, i enlighet med vad som bestäms i stadgarna, av styrelsen.

En advokat är skyldig att lämna samfundet de uppgifter som behövs för tillsynen.

Justitiekanslern får begära åtgärd hos disciplinnämnden mot en advokat som åsidosätter sin plikt och hos styrelsen mot den som inte längre är behörig att vara advokat.

Den som har deltagit i handläggningen av ett tillsynsärende hos advokatsamfundet får inte obehörigen röja vad han därvid har erfarit om någons personliga eller ekonomiska förhållanden.

7§ En advokat, som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som annars förfar oredligt, skall uteslutas ur advokatsamfundet. Är omständigheterna mildrande, får i stället varning tilldelas honom.

Åsidosätter en advokat annars sina plikter som advokat, får varning eller erinran meddelas honom. Är omständigheterna synnerligen försvårande, får han uteslutas ur samfundet.

Tilldelas en advokat varning, får han, om det finns särskilda skäl, även åläggas att utge en straffavgift till samfundet med lägst ettusen och högst femtiotusen kronor.

Om det bedöms tillräckligt får disciplinnämnden, i stället för att tilldela en advokat erinran, göra ett uttalande om att advokatens åtgärd är felaktig eller olämplig.

Inträder beträffande en advokat sådan omständighet att han enligt 2§ femte eller sjätte stycket inte får antas till ledamot av samfundet, är han skyldig att genast träda ur samfundet. Om

kar

u, norsku,
lensku og

irs

þykktir •
• vitna-
skýrslur.

Marteinn Másson, framkvæmdastjóri:

Sjálfstæð og óháð lögmannastétt á Íslandi

- er henni bættu búin?

Sjálfstæðir og óháðir dómstólar

Allir eru sammála um það, að í réttarríkinu þurfi að vera til sjálfstæðir og óháðir dómstólar, sem dæma um réttindi og skyldur þjóðfélagsþegnanna skv. gildandi rétti á hverjum tíma. Svo mikilvæg þykir þessi hugmynd, að um hana eru sérstök ákvæði í stjórnarskránni. Er þannig reynt að tryggja sjálfstæði þessa þáttar ríkisvaldsins, aðallega gagnvart ihlutun og afskiptum þess þáttar ríkisvaldsins, sem er hvað virkastur og fyrirferðarmestur, framkvæmdavaldinu. Um þetta þarf í raun ekki að hafa mörg

orð, svo sjálfsagt og auðskilið sem það er í nútíma lýðræðisríki.

Sjálfstæð og óháð lögmannastétt

Eitt mikilvægasta atriðið, sem skoða þarf og ræða, þegar löggjöf um lögmennt er til umfjöllunar, er afstaða manna, og þá ekki síst lögmanna, til þess sem nefnt hefur verið sjálfstæð og óháð lögmannastétt í lýðræðis- og réttarríki. Hvað felst í þessu? Er einhver sérstök þörf á því að lögmennt séu sjálfstæðir og óháðir, hvernig og gagnvart hverjum?

Hér verður leitast við að varpa örliðu ljósi á þrjú atriði, sem máli skipta í þessu sambandi og sem mikið hafa verið til umfjöllunar erlendis undanfarin ár.

1. Sagt hefur verið að í nútíma lýðræðis- og réttarríki þurfi að vera til stétt sjálfstæðra og óháðra lögmanna, sem m.a. veita einstaklingum, fyrirtækjum og stofnunum stuðning, ráðgjöf og aðstoð í samskiptum þeirra við ríkisvaldið, fyrirtæki og aðra einstaklinga. Hefur gjarnan verið dregin upp sú mynd að einstaklingar í þjóðfélaginu eigi í fá önnur hús að venda en leita lögmannaástoðar, t.d. í samskiptum sínum við ríkisvaldið, til að gæta hagsmuna sinna. Þannig séu það yfirleitt aðeins lögmennt, sem hafi reynslu og kunnáttu til að verja hagsmuni umhjúðenda sinna gegn ásælni ríkisvaldsins, með málaferlum fyrir dómstólum ef ekki vill annað betur til. Reyndar birtist þessi mynd okkur nánast daglega í umfjöllun fjölmiðla um dómstóla og réttarfar, þegar fjallað er um nýfallna dóma, þó auðvitað

Marteinn Másson.

séu þau málin miklum mun fleiri, sem enga opinbera umfjöllun fá. Mál þessi eru ólík að efni og umfangi. Í sumum eru í húfi litlir fjárhagslegir hagsmunir. Í öðrum er tekist á um grundvallaratriði í stjórnskipunarrétti, meint brot á alþjóðlegum mannréttindasáttmálum o.s.frv. Öll eiga þessi mál það sam-

*Gagnaðili má ekki vera í
þeirri aðstöðu að geta
beitt lögmanninn
þrýstingi.*

eiginlegt að milli lögmanna og umhjúðanda hans verður að ríkja trúnaður. Umhjúðandinn verður að geta treyst því að lögmáðurinn sé að gæta hagsmuna hans og sé í því efni óháður gagnadylanum, þ.e. hafi engin slík tengsl við gagnadylan, sem kynnu að hafa áhrif á starf lögmanna. Í þessu felst m.a. að gagnaðili má ekki vera í þeirri aðstöðu að geta beitt lög-

Lögmannafélag Íslands

Alfamyri 9, 108 Reykjavík
Sími (telephone) 568-5620
Breifsimi (telex) 568-7057
Tölvupóstur (E-mail) lmf@tv.is

Stjórn L.M.F.I.

Þorunn Guðmundsdóttir, hfl.
formaður
Sigrún K. Albertsson, hfl.
varaformaður
Lárus L. Blöndal, hdl.
ritari
Asgeir Magnússon, hdl.
gjaldkeri
Hreinn Loftsson, hfl.
meðstjórnandi

Starfsfólk L.M.F.I.

Marteinn Másson,
framkvæmdastjóri
Hildur Pálmadóttir, ritari

Blaðið er sent öllum félagsmönnum.

Ársáskrift fyrir utanfélagsmenn:

kr. 1.500 + vsk.

Verð pr. tölublað kr. 300 + vsk.

Prentun: Borgarprent h.f.

Umsjón auglýsinga:

Oftun ehf., sími 561-4440

manninn þrýstingi eða með öðrum hætti haft þau áhrif, bein eða óbein, að lögmaðurinn fái ekki gætt hagsmuna skjólstæðings síns eins og hann á kröfu til.

Sjónarmiðinu um sjálfstæða og óháða lögmannastétt er mjög haldið á lofti meðal lögmannanna og samtaka þeirra alls staðar í heiminum og endurspeglast m.a. í síðareglum L.M.F.Í. (sbr. 3. gr.) svo og síðareglum lögmannafélaga og samtaka þeirra víðs vegar um heiminn (sbr. t.d. 3. gr. International Code of Ethics og grein 2.1 í síðareglum CCBE). Einnig má í þessu sambandi vitna til orðalags í yfirlýsingu Sameinuðu þjóðanna um hlutverk lögmannanna (UN Basic Principles on the Role of Lawyers), þar sem í inngangi yfirlýsingarinnar segir m.a.: „... *Whereas professional associations of lawyers have a vital role to play in upholding professional standards and ethics, protecting their members from persecution and improper restrictions and infringements, providing legal services to all in need of them, and co-operating with governmental and other institutions in furthering the ends of justice and public interest.* ...“.

Í því frumvarpi um lögmennt, sem, þegar þetta er ritað, hefur verið kynnt í ríkisstjórninni og sent þingflokki stjórnarinnar til umfjöllunar, er gert ráð fyrir að allt eftirlits- og agavald með lögmonnum í störfum þeirra, færast frá L.M.F.Í. til dómsmálaráðuneytisins, til sérstakrar nefndar, sem ráðherra skipar. Þá er í frumvarpinu gert ráð fyrir að ráðherra staðfesti síðareglur lögmannanna. Verði frumvarpið að lögum er mjög hætt við því að þeir, sem sækja þurfa rétt sinn gagnvart ríkinu eða gæta hagsmuna sinna gagnvart kröfum þess, beri ekki það traust til síns lögmanns, sem nauðsynlegt er, vegna þess að lögmaðurinn er settur undir eftirlits- og agavald framkvæmdavaldsins, sem getur jafnvel svipt lögmanninn réttindum hans. Sjálfsgætt hugsa margir svo, og e.t.v. með réttu, að til slíkra hluta gæti ekki komið á Ís-

landi. Einnig hafa sjálfsgætt margir hugsað sem svo að dómarafulltrúar nytu nægilegs sjálfstæðis í störfum sínum til að geta kveðið upp dóma. Hins vegar komst Hæstaréttur Íslands að þeirri niðurstöðu að síðasta ári að staða þeirra væri slík að hægt væri að efast um að þeir væru sjálfstæðir og óvilhallir gagnvart framkvæmdavaldshöfunum. Ekki er kunnugt um dæmi þess að framkvæmdavaldið hafið heitt dómarafulltrúana þrýstingi til að hafa áhrif á dómsniðurstöður þeirra. Einungis sú staða sem þeir voru í gagnvart framkvæmdavaldinu leiddi hins vegar til niðurstöðu Hæstaréttar og lagabreytingar í framhaldi af því. Með svipuðum rökum má halda því fram, að einungis sú staða lögmannanna, að vera settir undir eftirlits- og agavald dómsmálaráðuneytisins, dragi úr trausti og tiltrú einstaklinga, fyrirtækja og stofnana á stéttinni sem málsvara sínum, t.d. í málum gegn ríkisvaldinu.

... í Vestur-Evrópu er áberandi hversu mikil áhersla er lögð á að eftirlits- og agavaldið sé innan stéttarinnar sjálfrar ...

Sé lituð til þess hvernig þessum málum er háttað í Vestur-Evrópu er áberandi hversu mikil áhersla er lögð á að eftirlits- og agavaldið sé innan stéttarinnar sjálfrar, í einni eða annarri mynd. Röksemdin er fyrst og fremst sú að nauðsynlegt sé að tryggja sjálfstæði stéttarinnar gegn afskiptum framkvæmdavaldsins vegna stöðu stéttarinnar og hlutverks í réttarkerfinu. Er það einungis í Noregi sem önnur sjónarmið hafa orðið ofan á.

2. Annað atriði, sem ekki virðist mikið líafa verið fjallað um innan lögmannastéttarinnar, eru tengsl lögmannanna við skjólstæðinga sína og hugsanlega óeðlileg áhrif, sem

skjólstæðingarnir geta haft á störf lögmannanna. Lögmaður, sem hefur einn eða tvo mjög stóra „kúnna“ er óhjákvæmilega veir staddur að þessu leyti en lögmaður, sem vinnur fyrir marga smáa skjólstæðinga. Fyrirnefndi lögmaðurinn er í rekstri sínum háður stóra „kúnna“ um verkefni og því í meiri hættu að vera beittur óeðlilegum afskiptum skjólstæðingsins en síðarnefndi lögmaðurinn. Þessu tengt eru störf lögmannanna í þágu skjólstæðinga sinna, störf, sem ekki beinlínis teljast lögmannsstörf, svo sem seta í stjórnnum fyrirtækja. Slíkt fyrirkomulag er ekki óalgengt hér á landi en því má velja fyrir sér hvort það skapi óeðlileg tengsl skjólstæðingsins og lögmannsins, þar sem lögmaðurinn er ekki aðeins hinn utanaðkomandi ráðgjafi fyrirtækisins, með ákveðna fjarlægð frá ákvörðunum, sem teknar eru um rekstur þess, heldur er hann beinlínis, sem stjórnarmaður, farinn að taka þessar ákvarðanir, sem hann kynni síðar meir sem lögmaður að þurfa að meta með nauðsynlegri óhlutdrægni og fjarlægð.

Það er lögmannanna sjálfra að meta þá stöðu, sem þeir eru í, að því er tengsl þeirra við skjólstæðinganna varðar. Mættu þeir í því sambandi minnst ákveða 3. gr. síðareglu L.M.F.Í.

3. Í þriðja lagi má nefna eignarhald á lögmannastofum, en það efni var mjög til umræðu innan réttarfarsnefndar við undirbúning frumvarpsins til laga um lögmennt. Spurningin er einfaldlega sú hvort það skuli einungis vera lögmennt, sem megi eiga og reka lögmannastofur eða hvort einstaklingur (eða lögaðili), sem ekki hefur réttindi sem lögmaður, geti átt hlut í slíkum stofum. Um þetta má margt segja og rita en plássins vegna skal hér einungis dregið á fáein atriði.

Með útgáfu leyfis og þar með réttar til að kalla sig lögmann er leyfshafa veitt mikilsverð réttindi, en jafnframt eru lagðar á hann skyldur að sama skapi:

- lögmennt hafa réttindi og skyldur sem opinberir sýslunarmenn;

- lögmennt flutning; dómþing; mál er; - lögmennt þagnarstæðing; - lögmennt flutning; nema; - lögmennt þau og falin; - lögmennt staka halda skjólstæðing; - mállu þeim l; ákveði fyrir u; Af frá; þau réttir; manni hv; sónu har; hafa veri; andi hug;

Lögmennt bundi ishafi

Lögmennt ar) eru h; hafa, lö; ekki frá; ber ábyrg; fram fer;

Einhve; sem á lö; skylda h; honum f; laga nr. 6; sem og a; við skjól; m.a. birt; eru trú; gagnvart; meðal a; skyldna l; í umsög; regluger; lögmennt; ríkisins.

Lögman

haft á störf
ður, sem hef-
stóra „kúnna“
staddir að
ur, sem vinn-
kjólstæðinga.
n er í rekstri
nnum“ um
eri hættu að
um afskiptum
siðarnefndi
engt eru störf
kjólstæðinga
beinlínis telj-
o sem seta í
Slíkt fyrir-
ngengt hér á
yrir sér hvort
tengsl skjól-
annsins, þar
ekki aðeins
ráðgjafi fyrir-
fjarlægð frá
snar eru um
r hann bein-
ur, farinn að
ir, sem hann
lögmaður að
naudsynlegri
gð.
ilfra að meta
í í, að því er
stæðinganna
ví sambandi
r. siðareglna

efna eignar-
um, en það
ræðu innan
undirbúning
um lögmenn.
ega sú hvort
ra lögmenn,
a lögmanna-
iklingur (eða
efur réttindi
hluti í slíkum
margt segja
gna skal hér
n atriði.
og þar með
lögmann er
verð réttindi,
ðar á hann
di og skyld-
slunarmenn;

- lögmenn hafa einkarétt til málflutnings fyrir dómstólum í þeim dómþinghám, þar sem langflest mál eru flutt og dæmd;
- lögmenn bera ríkar trúnaðar- og þagnarskyldur gagnvart skjólstæðingum sínum;
- lögmenn eru taldir hafa málflutningsumboð á dómþingi nema annað sé sannað;
- lögmönnum er skylt að flytja þau opinber mál, sem þeim eru falin;
- lögmönnum ber að hafa sérstaka fjárvörslureikninga og halda fjármunum sínum og skjólstæðinga sinna aðskildum;
- málflytninguleysi er aðeins veitt þeim lögfræðingi, sem uppfyllir ákveðin skilyrði, sem mælt er fyrir um í lögum.

Af framangreindu má ráða að þau réttindi og skyldur, sem á lögmanni hvíla, eru mjög bundin persónu hans. Þessi atriði, sem hér hafa verið nefnd, leiða til eftirfarandi hugleiðinga:

Lögmansréttindin eru bundin við persónu leyfishafa, lögmansins. . . .

Lögmansréttindin (og skyldurnar) eru bundin við persónu leyfishafa, lögmansins. Hann getur ekki framselt þessi réttindi og hann ber ábyrgð á þeirri starfsemi, sem fram fer í skjóli réttinda hans.

Einhver mikilsverðasta skylda, sem á lögmanni hvílir, er þagnarskylda hans um það, er aðili trúir honum fyrir í starfi hans, sbr. 1. gr. laga nr. 61/1942, um málflytjendur, sem og aðrar trúnaðarskyldur hans við skjólstæðinga sína, eins og þær m.a. birtast í siðareglum lögmanna. Eru trúnaðarskyldur lögmans gagnvart skjólstæðingum sínum meðal allra mikilvægustu starfskyldna hans. Hefur stjórn L.M.F.Í., í umsögn um drög að tiltekinni reglugerð, talið trúnaðarskyldur lögmanna meðal hornsteina réttarríkisins.

Lögmaður, sem starfar hjá fyrirtæki, sem auglýsir og býður upp á lögmansþjónustu, án þess að eigendur fyrirtækisins hafi lögmansréttindi, lendir í þeirri aðstöðu að þurfa að veita og meta hvort vegi þyngra, trúnaðarskylda hans við skjólstæðinga sína (eða fyrirtækisins) annars vegar og trúnaðarskylda við eigendur fyrirtækisins (á grundvelli vinnuréttarsambands þeirra) hins vegar. Eigendur fyrirtækisins bera ekki sömu skyldur (og réttindi) og lögmaðurinn, t.d. gagnvart skjólstæðingunum, dómstólum, stjórn L.M.F.Í. og öðrum lögmönnum. Hætt er við því að hugsanlegir árekstrar skyldna lögmansins við skjólstæðingana og eigendur fyrirtækisins dragi úr trausti skjólstæðinganna á lögmanninum. Þá er það og óeðlilegt að setja lögmanninn í þá aðstöðu að þurfa að fara að meta hvort trúnaðarsambandið eigi að veita meira.

Lögmanni, sem vinnur hjá fyrirtæki, sem er í eigu aðila, er ekki hefur lögmansréttindi, er hægt að víkja fyrirvaralaust úr starfi og hindra það að lögmaðurinn geti ráðstafað gögnum skjólstæðinganna með þeim hætti, að ekki sé brotinn á þeim trúnaður eða þeir verði fyrir réttarspjöllum.

Spurning er hvort framkvæmd reglna um fjárvörslureikninga lögmanna muni reynast erfiðari ef réttindalausir eigendur fyrirtækis, sem býður upp á lögmansþjónustu, leggjast gegn eftirliti stjórnar L.M.F.Í. með fjárvörslum slíks fyrirtækis.

Hætt er við því að fyrirtæki í eigu réttindalausra aðila hafi betri samkeppnisástöðu en stofa í eigu lögmanna, þar sem fyrrnefnda fyrirtækið teldi sér ekki skylt að fara eftir sömu reglum og lögmenn almennt fara eftir, t.d. siðareglum L.M.F.Í.

Nyleg þróun á Norðurlöndunum

Á undanförunum árum hefur orðið sú þróun á hinum Norðurlöndunum, að lögfesta takmarkanir á

heimildum til að eiga hluti í félögum, sem reka lögmansþjónustu. Athyglisvert er hve skammt er síðan þessar breytingar urðu. Er þar

Er þar mikil áhersla lögð á það að einungis lögmenn reki lögmannastofur.

mikil áhersla lögð á það að einungis lögmenn (eða fyrirtæki í eigu lögmanna) reki lögmannastofur. Reglurnar í einstökum löndum eru þessar:

Danmörk. Samkvæmt 3. mgr. 124. gr. réttarfarlaganna eru það einungis lögmenn eða fyrirtæki í eigu lögmanna, sem mega eiga hlutabréf í fyrirtækjum, sem reka lögmansþjónustu.

Finnland. Samkvæmt 2. mgr. 5. gr. lögmannaalaganna eru það aðeins lögmenn sem geta rekið lögmannastofur, nema stjórn finnska lögmannafélagsins veiti sérstaka undanþágu þar frá (lagabreyting frá 1992).

Svíþjóð. Sama fyrirkomulag og í Finnlandi, sbr. 2. mgr. 4. gr. szensku lögmannaalaganna.

Noregur. Samkvæmt 231. gr. dómstólalaganna eru settar mjög þröngar takmarkanir fyrir því hverjir geti átt og rekið lögmannastofur (lagabreyting frá 1991).

Niðurlag

Það sem hér hefur verið gert að umtalsefni, þ.e. sjónarmiðið um sjálfstæða og óháða lögmannastétt, hefur ekki farið hátt í umræðu innan stéttarinnar eða utan. Margir ypta öxlum þegar málefnið ber á góma og telja það ekki passa inn í íslenskan raunveruleika. Að mati undirritaðs er þetta þó meðal mikilvægustu atriða er varða stöðu lögmannastéttarinnar í réttarkerfinu og samfélaginu. Önnur atriði, svo sem skylduáðild að L.M.F.Í., einkaréttur til málflytninga fyrir dómstólum o.s.frv., þurfa að skoðast út frá þeirri afstöðu, sem menn taka til sjálfstæðis stéttarinnar.